

Lausunto

06.05.2022

Asia: VN/3071/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa koskevaksi lainsäädännöksi

Esitysluonnoksen kokonaisuutta koskevat kysymykset

Yleiset huomiot automaattista päätöksentekoa koskevasta sääntelykokonaisuudesta

Kiitos ministeriöille mahdollisuudesta lausua asiasta.

Automaattinen päätöksenteko on välttämätöntä, jotta julkisia hallintotehtäviä voidaan hoitaa tehokkaasti. Sen säädöspohjasta on kuitenkin paikannettu puutteita, joten lainsäädäntöä täytyy selkeyttää, jotta oikeudellisesta epävarmuudesta ei muodostu estettä automatisoinnin käytölle. EK kannattaa automaattisen päätöksenteon mahdollistamista kevyellä menettelyllä, jossa ratkaistaan asiaan liittyvät juridiset haasteet, mutta ei aseteta tarpeettomia esteitä päätöksenteon automatisoinnille.

EK katsoo jäljempänä esitetyillä perusteilla, että hallintolakiin valmisteltua 8 b lukua tulisi täydentää virkavastuun kohdentumista koskevilta valtiosääntöisesti välttämättömiltä osin sekä saattaa ripeästi voimaan. Tiedonhallintalakiin sekä digipalvelulakiin ehdotettuja muutoksia ei sen sijaan tulisi edistää. Ehdotetut muutokset ovat ylimitoitettuja, tarpeettomia ja haitallisia.

EK:lla on asiassa yleisintressi julkisen hallinnon tehokkaasta järjestämisestä ja erityisintressi julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten osalta. Julkista hallintotehtävää hoitavista yksityisistä automaattisia päätöksiä tekevät tällä hetkellä lähinnä lakisääteiset vakuuttajat, mutta kyse on myös tulevaisuuden potentiaalista muiden julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten kohdalla – päätöksiä, joita nyt tehdään manuaalisesti, on oltava teknologian tai toiminnan kehittyessä mahdollista automatisoida.

Hallinnon automaatiolla on jo nyt saavutettu useissa viranomaisissa todella merkittäviä etuja, jotka ovat tärkeitä myös yrityksille mm. nopeampina päätöksinä, sujuvampina viranomaisprosesseina sekä resurssien vapautumisena esimerkiksi neuvontaan. Haluamme, että automatisoinnin hyödyt otetaan yhteiskunnassa täysimääräisesti käyttöön myös niillä sektoreilla, joissa automatisointi on ottanut vasta ensimmäisiä askeleita.

Pidämme nyt lausuttavana olevan säädöskokonaisuuden taustalta löytyviä hallitusohjelman kirjauksia hyvinä. Myös automaattisen päätöksenteon hanke kokonaisuutena on hyvin perusteltu ja

sen tavoitteet ovat oikeat. On erittäin positiivista, että automatisointiin liittyvää hankalaa juridista asetelmaa on lähdetty hallituksen toimesta ratkomaan.

Säädöskokonaisuutta on valmisteltu oikeusministeriössä ja valtiovarainministeriössä. Oikeusministeriössä valmistelu on EK:n näkökulmasta ollut avointa ja laadukasta, ja säädösluonnokset tarjoavat hyvän pohjan seuraaville askeleille. Valitettavasti samaa emme voi sanoa valtiovarainministeriössä tehdystä työssä, jota on tehty varsin pienessä piirissä, eikä eri tahojen toimesta prosessin aikana nostettuja huolia ole huomioitu. Menettely on ollut poikkeuksellista, ei edusta hyvää lainvalmistelua ja on johtanut tilanteeseen, jossa lausuntokierrokselle on lähetty säädösehdotuksia, joihin liittyy laajasti ongelmia.

Valtiovarainministeriössä valmisteltujen säädösehdotusten negatiiviset vaikutukset julkishallinnon sekä julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten automatisaation käytölle olisivat merkittävät ja perusteettomat. Säädökset nostaisivat järjestelmähankkeiden hintaa sekä käyttöönottokustannuksia ja tekisivät automatisoinnin toteuttamisesta hankalaa. Asetelmaksi on kuitenkin näin muotoutumassa, että sääntelyllä suljetaan mahdollisuuksia uusien tehtävien automatisoinnilta, kun taas automatisoinnissa jo edenneille viranomaisille pyritään mahdollistamaan edes nykyisen toiminnan jatkuminen. Ratkaisu ei ole perusteltu eikä sen tavoitetaso ole oikea. Käytännön tasolla sellaiset hankkeet, joita esimerkiksi kunnissa ja julkista hallintotehtävissä hoitavissa yksityisissä on automatisoinnin saralla suunniteltu, jäisivät toteuttamatta. Ne julkista hallintotehtävää hoitavat yksityiset, jotka ovat jo automatisoineet päätöksiä, joutuisivat sovittamaan yhteen keskenään ristiriitaista sektorikohtaista sääntelyä sekä tiedonhallintalain uusia vaatimuksia.

Valtiovarainministeriössä tehty valmistelu on näkemyksemme mukaan ilmeisessä ristiriidassa hallitusohjelman kanssa. Hallitusohjelmaan on nimenomaisesti kirjattu tavoite hallinnon ja yhteiskunnan digitalisaatiota edistämisestä esimerkiksi kehittämällä säädösympäristöä. Hallitusohjelmassa mainitaan lisäksi lainmuutosten tekeminen, joilla edistetään digitalisaation ja tekoälyn hyödyntämistä sosiaaliturvaetuuksien hakemisessa, käsittelyssä ja päätöksissä. Säädökset veisivät asioita päinvastaiseen suuntaan: automatisointi vaikeutuisi, sen kustannukset nousisivat, viranomaisten hallinnollinen taakka lisääntyisi ja hyödyt sujuvampina prosesseina jäisivät toteutumatta. Automatisointi rajautuisi käytännössä vain suurimpien viranomaisten mahdollisuudeksi ja myös näiden osalta toimintaympäristöstä tulisi monimutkaisempi.

Huomioidut ehdotetun sääntelyn suhteesta hallinnon lainalaisuuteen, hyvään hallintoon ja avoimuuteen sekä virkavastuuseen

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Miten arvioitte ehdotuksen ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan päätöksenteon automatisoinnin kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen ja automaation hyödyntämisen osalta?

- Onko ehdotetuilla muutoksilla vaikutuksia, joita esityksessä ei ole tunnistettu ja jotka eivät liity jäljempänä esitettyihin kysymyksiin?

EK:n käsitys on, että ehdotetut säädökset kokonaisuutena johtaisivat automatisoinnin vaikeutumiseen ja sen kustannusten nousuun. Käytännössä ehdotetun sääntelyn vaatimustaso vie käyttöönottokustannukset tasolle, joka mahdollistaa automaattisen päätöksenteon käyttöönoton ainoastaan erittäin suurilla tapausmääriä käsitteleville viranomaisille. Asetelmaksi on

muotoutumassa, että sääntelyllä suljetaan mahdollisuuksia uusien tehtävien automatisoinnilta, kun taas automatisoinnissa jo edenneille viranomaisille pyritään mahdollistamaan edes nykyisen toiminnan jatkuminen erityyssääntelyllä. Ratkaisu ei ole perusteltu eikä sen tavoitetaso ole oikea. Ongelma liittyy erityisesti tiedonhallintalakiin ehdotettuihin muutoksiin. Hallintolakiin ehdotettujen muutosten katsomme tarjoavan asianmukaisen säädöspohjan automaattisen päätöksenteon käytölle.

Laki hallintolain muuttamisesta

Yleiset huomiot hallintolain 8 b luvusta

EK katsoo hallintolain 8 b lukua koskevien ehdotusten täyttävän toimeksiannon oikeustilan selkeyttämisestä ja muodostavan hyvän pohjan lainsäädännön viimeistelylle ja voimaansaattamiselle. Pidämme myös valmistelun prosesseja kattavina ja laadukkaina. Positiivista työryhmän esityksissä on erityisesti automaattiseen päätöksentekoon liittyvän oikeusvarmuuden lisääntyminen sekä nimenomaisen säädöspohjan luominen asioiden automaattiselle ratkaisemiselle hallinnon toiminnassa. Ymmärrämme lisäksi asiaan liittyvät, luonteeltaan varsin täsmälliset valtiosääntöiset reunaehdot, joiden puitteisiin sääntelyn tulee mahtua.

Esitämme kuitenkin ohessa eräitä yleisen tason kommentteja, joihin on nähdäksemme tarpeen palata joko uudessa lainsäädäntöhankkeessa tai mahdollisuuksien mukaan vielä nykyisen hankkeen puitteissa. Vaikka ehdotus on EK:n näkökulmasta perusteltu ja kannatamme sen ripeää edistämistä, ehdotukset ovat erityisesti pidemmällä tähtäimelle liian rajoittavia suhteessa niihin teknologioihin, joilla automaattista päätöksentekoa voidaan toteuttaa.

Ehdotetussa automaattisen päätöksenteon käyttöaläsäännöksessä sallitaan automaattinen päätöksenteko, jos ratkaisu voidaan yksiselitteisesti johtaa ratkaisuun vaikuttavista seikoista ja selvityksistä sekä asiaan sovellettavista oikeussäännöistä. Mietintöön kirjattujen perusteluiden mukaan käyttöaläsäännös kieltäisi selkeästi itseoppivan tekoälyn käyttöä automaattisessa päätöksenteossa. Automaattinen ratkaiseminen toteutettaisiin tietojärjestelmään sisältyvillä teknisillä säännöillä. Säännöissä kuvattaisiin asioiden valitseminen automaattisesti ratkaistavaksi ja se, miten asia ratkaistaan. Sääntöjen perusteella ratkaistaisiin esimerkiksi, täyttääkö tehty etuushakemus ne edellytykset, jotka viranomaisen tulkinnan mukaan vaaditaan etuuden myöntämiseen, tai tulisiko etuusvalvonnassa tarkastettava etuus lakkauttaa, koska etuuden saaja ei enää täytä edellytyksiä.

Niin sanottujen itseoppivien järjestelmien lisäksi käyttöalan ulkopuolelle rajautuisi myös ohjattua oppimista (supervised learning) käyttävät menetelmät. Ohjatussa oppimisessa tekoäly opettelee tavoitteen ja toimintamallit malliaineiston pohjalta. Osa ohjatusta oppimisesta on luonteeltaan sellaista, että sen päätöksentekoprosessit voidaan nimenomaisesti selittää. Näihin kuuluvat esimerkiksi päätöspuu-mallit, jotka opetetaan datasta.

EK:n näkemyksen mukaan automaattisen päätöksenteon käyttöaläsäännöstä tulisi myöhemmin laajentaa niin, että se sallisi myös sellaisen ohjatun oppimisen menetelmää käyttävän tekoälyn käytön, jossa päätöksentekotapa pystyttäisiin selittämään riittävällä tarkkuudella. Rajoittuminen vain dokumentoitavaan sääntöpohjaisuuteen on sen sijaan liian rajoittava lähtökohta ja estää tekoälyn potentiaalin hyödyntämistä.

Tekoälyn käyttöön liittyy vaikeasti ratkaistavia oikeudellisia kysymyksiä, mutta kategorinen kieltö harkintavaltaa sisältävien asioiden käsittelyn osalta on lisäksi erityisesti teknologian kehittyessä

luonteeltaan liian laaja. Harkintavallan puuttuminen automaation perusedellytyksenä rajaisi päätöksenteon kapealle alueelle. Hallinnon päätöksenteko on monesti luonteeltaan nyansoidumpaa kuin pelkkä jako sääntöpohjaisiin ja harkintaa vaativiin päätöksiin antaa ymmärtää. Kategorisen kiellon sijaan lainsäädännössä pitäisi jatkossa pyrkiä määrittelemään, missä määrin ja millä ehdoilla järjestelmien käyttäminen olisi mahdollista myös tilanteissa, joihin liittyy harkintavaltaa.

EK ehdottaa jatkovalmistelussa vielä harkittavaksi, voidaanko käytettävien teknologioiden piiriä laajentaa. Mikäli tätä ei katsota mahdolliseksi tai valmistelun katsottaisiin vaativan huomattavasti lisääntymistä, on nyt valmisteltua kokonaisuutta perusteltua edistää ja valmistelua jatkaa esimerkiksi uudessa hankkeessa, jonka mandaattiin tulee sisältyä lainsäädännön puitteiden luominen myös todennäköisyysajattelun ja tekoälyteknologioiden käytölle. Mikäli Suomi haluaa saavuttaa tavoitteensa digitalisaation ja tekoälyn käytön tuomista hyödyistä ja niitä koskevasta edelläkävijyydestä, sääntelyn kehittämistä on välttämätöntä jatkaa.

Huomiot automaattisen ratkaisemisen määritelmästä (53 e §:n 1 momentti)

-

Huomiot automaattisesti ratkaistavien asioiden käyttöalasta ja rajauksesta (53 e §:n 2-4 momentti)

-

Huomiot automaattisen ratkaisemisen oikeussuojaedellytyksestä (53 f §)

-

Huomiot automaattisesta ratkaisemisesta ilmoittamisesta (53 g §)

-

Muut hallintolakia koskevat huomiot

-

Laki tiedonhallintalain muuttamisesta

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 6 a luvusta

EK katsoo, että ehdotettuja säädöksiä ei tulisi edistää. Toissijaisesti katsomme, että luvun soveltamisalan ulkopuolelle tulisi rajata julkista hallintotehtävää hoitavat yksityiset.

Sääntely tarpeettomasti vaikeuttaisi automaattisen päätöksenteon käyttöä kaikessa hallinnon toiminnassa ja johtaisi huomattaviin ongelmiin jo toimintaansa automatisoineissa julkista hallintotehtävää hoitavissa yksityisissä.

Tiedonhallintalakiin valmisteltujen muutosten ongelmissa ei ole kyse yksittäisistä pykäläistä tai momenteista, vaan nähdäksemme virkamiesvalmistelussa omaksuttu suunta on ollut jo lähtökohdiltaan väärä ja ristiriitainen hallitusohjelman kirjausten kanssa. Hallitusohjelman tavoitteena on nimenomaan päätöksenteon mahdollistaminen.

Automaattinen päätöksenteko edellyttää hyvin testattuja järjestelmiä, joiden tekemien päätösten vastuut ovat tiedossa. Tiedonhallintalakiin ehdotetut muutokset eivät anna ratkaisua tähän, vaan nostavat riman liian korkealle ja väärissä kohdissa. Ehdotetut säännökset lisääisivät merkittävästi dokumentointivelvoitetta ja vaatimuksia dokumentaation ylläpidolle. Oleellista ei kuitenkaan ole ylenpalttinen dokumentointi, vaan kattava järjestelmien testaus ja toiminnan vastuutus.

Sääntelyssä toisena haasteena on sen kasuistisuus ja ”manuaaliluonteisuus”, joka ohjaa yksityiskohtaisesti tietojärjestelmien kehittämisessä käytettäviä prosesseja ja kerättävää dokumentaatiota. Turvatakeita – sikäli kun niiden lisääminen katsottaisiin tarpeelliseksi – voitaisiin luoda myös periaateluonteisilla kirjauksilla.

Ehdotettujen muutosten perusteena vaikuttaa olevan tulkinta tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä julkisen vallan käyttämisenä tai julkisen hallintotehtävän hoitamisena. Tämä tulkinta on perusteeton ja ylimitoitettu. Kun kyseisestä tulkinnasta irtaudutaan, myös sääntelyn tarve asettuu tolkullisiin uomiin.

Valmistelussa on esitetty, että kaikki tiedonhallintalakiin ehdotetut lisäykset ovat tarpeen hyvän hallinnon toteuttamiseksi. Näin ei kuitenkaan ole, vaan viranomaiset ja julkista hallintotehtävää hoitavat yksityiset pystyisivät myös kevyemmällä, joustavammalla ja siten kustannustehokkaammalla sääntelyllä toteuttamaan oikeusvarmuutta ja hyvää hallintoa automaattisessa päätöksenteossa. Tällainen lähestymistapa olisi ylipäättään parempaa lainsäädäntöä ja vastaisi vakiintunutta sääntelypolitiikkaa, jossa viranomaistehtävien hoitamista ei pyritä ohjaamaan yksityiskohtaisesti kasuistisella lainsäädännöllä. Mikäli valtiovarainministeriö haluaa esimerkiksi ohjata valtionhallinnon omaa järjestelmäkehittämistä, sillä on käytössään myös muita instrumentteja kuin eduskuntalaki.

Yleiset huomiot tiedonhallintalain 13 a §:stä

-

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Onko ehdotuksen vaikutukset olemassa oleviin automatisoituihin päätöksentekoprosesseihin arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

- Jos organisaatiollanne on jo käytössä automatisoituja päätöksentekoprosesseja: Jos käytössä olevasta automaattisesta päätöksenteosta jouduttaisiin luopumaan, millaisia resursseja nykyisten käsittelyvolyymin ja -aikojen säilyttäminen ilman automatisointia edellyttäisi?

- Onko tiedonhallintalakiin ehdotetun 13 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?

Vaikutusarviointi on puutteellista ja keskittyy vain olemassa oleviin automaattisen päätöksenteon prosesseihin. Se on myös näiden osalta vajavaista ainakin julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten osalta.

EK:n näkökulmasta kyse on lisäksi ennen kaikkea tulevasta potentiaalista: minkä tehtävien automatisointi vaikeutuu, muuttuu kannattamattomaksi tai jopa mahdottomaksi, mikäli ehdotetut

säädökset tulevat voimaan? Annamme kaksi esimerkkiä: työkyvyttömyyseläkkeen lineaarimallin ja lakisääteisen vakuuttamisen.

Työkyvyttömyyseläkkeellä saa nykyisin tehdä työtä, mutta mikäli palkka vakiintuneesti ylittää 40 %:n aiemmasta vakiintuneesta palkasta (työeläkkeet) ei oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen ole. Linearisessa mallissa on ansioraja, jonka ylittyessä eläke pienenee vähitellen ansion kasvaessa. Mallissa käteen jäävä kokonaistulo ei pienene ansiotulojen noustessa. Malli pienentäisi nykyisiä ansaintarajoja, mutta poistaisi nykyiset kannustinloukut ansiorajoilla. Se mahdollistaisi joustavamman työnteon sekä työansioiden että eläkkeen yhteensovittamisen.

Toimiakseen lineaarimalli edellyttää automaattista päätöksentekoa kuukausittain, muuten se ei ole mahdollinen. Valituskelpoinen päätös työkyvyttömyyseläkkeen määrästä annetaan kerran vuodessa. Tiedonhallintalaki koskisi kaikki lineaarimallin toimeenpanijoita, niin pieniä säätiöitä kuin työeläkeyhtiöitä ja Kelaa. EK:n käsitys on, että työeläkeala ei pysty tiedonhallintalakiin ehdotetuissa pykälissä vaadittuun dokumentointivelvoitteeseen. Ehdotetut tiedonhallintalain muutokset siis saattavat estää lineaarimallin käyttöönoton ja näin sen kautta mahdollisesti saavutettavien hyötyjen realisoitumisen.

Suomessa merkittävä osa sosiaaliturvasta on järjestetty lakisääteisillä vakuutuksilla yksityisissä vakuutusyhtiöissä. Vakuutusperusteisia sosiaaliturvan muotoja ovat muun muassa työeläke- sekä työtapaturma- ja ammattitautivakuutus. Sosiaalivakuutusten lisäksi liikennevakuutuksen toimeenpano on kansallisen vakiintuneen tulkinnan mukaan julkisen hallintotehtävän hoitamista ja tietyiltä osin myös julkisen vallan käyttöä, jolloin ne tulisivat ehdotuksen mukaan sääntelyn piiriin.

Sääntely olisi täysin päällekkäistä olemassa olevan ja suunnitteilla olevan sektorikohtaisen sääntelyn kanssa ja johtaisi erittäin suureen hallinnolliseen taakkaan. On epäselvää, miten lakisääteistä vakuuttamista voitaisiin jatkossa järjestää, jos tiedonhallintalain muutokset tulisivat voimaan nyt ehdotetussa muodossa. Tämä ei ole sen enempää vakuuttajien kuin vakuutusottajien etu.

Sääntelyssä kyse on siis paitsi jo toimintojaan automatisoiville viranomaisille kohdistuvasta sääntelytaakasta, myös aivan erityisesti niistä hankkeista, jotka sen myötä jäävät toteutumatta. EK:n ymmärrys on, että automatisointihankkeita on suunniteltu lisäksi myös kunnissa, hyvinvointialueilla ja pienemmissä valtion viranomaisissa. On mahdollista tai jopa todennäköistä, että näistä jouduttaisiin sääntelyn myötä luopumaan. Näin on erityisesti silloin, kun automatisoitavaksi suunniteltujen päätösten volyyymi on pienehkö.

Ehdotettu sääntely johtaisi tehokkuus- ja hyvinvointitappioon, ei vain lisääntyneeseen sääntelytaakkaan.

Laki digipalvelulain muuttamisesta

Yleiset huomiot digipalvelulain 6 a §:stä

EK:n näkökulmasta ehdotettu pykälä on kokonaisuudessaan tarpeeton ja siitä tulisi luopua. Toissijaisesti katsomme, että julkista hallintotehtävää hoitavat yksityiset on rajattava soveltamisalan ulkopuolelle.

Mietinnössä tai pykälän perusteluissa ei ole selvitetty, miksi asiasta säätäminen ylipäätään on tarpeen. Hallinnon yleislait ja vaatimus ymmärrettävän kielen käyttämisestä pätevät myös chatbot-

tyyppisten ratkaisujen kautta annettavaan neuvontaan. Asiasta säätäminen ei myöskään ole valtiosääntöisesti välttämätöntä. Ehdotettu pykälä nostaisi kynnystä uusien teknologioiden ja ratkaisujen kokeilemiseen. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista.

Julkista hallintotehtävää hoitavien yksityisten osalta kuuluminen lain soveltamisalaan johtaisi pahimmillaan tilanteisiin, jossa julkista hallintotehtävää joltain nimenomaiselta osalta hoitavan yrityksen yleisetkin chatbotit tulisivat sääntelyn piiriin. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi vakuutusyhtiön tai terveystalvolyrityksen sivulle sijoitetut chatbotit.

Sääntely monimutkaistaisi kehittämistyötä vailla asiakkaalle näkyvää hyötyä. Sääntely on myös tältä osin tarpeetonta ylisääntelyä, kun pikemminkin tavoitteena tulisi olla uusien teknologioiden hyödyntäminen ja niihin liittyvä kehittämissyö.

Kysymykset vaikutusarvioinnista

- **Onko digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n vaikutukset arvioitu osaltanne riittävästi? Puuttuuko arvioinnista joitain keskeisiä näkökulmia? Onko muutoksen edellyttämät resurssitarpeet arvioitu oikeasuuntaisesti?**

- **Miten arvioitte digipalvelulakiin ehdotetun 6 a §:n ja siihen sisältyvien vaatimusten vaikuttavan palveluautomaation kehittämiseen ja käyttöönottoon tulevaisuudessa? Mitä hyötyjä ja mitä haittoja ehdotuksella olisi tulevan kehittämisen osalta?**

-

Laki rikosasioiden tietosuojalain muuttamisesta

Huomiot 13 §:ään ehdotettavasta muutoksesta

-

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Huomiot ehdotetusta voimaantulosta sekä siirtymäsäännöksistä

Hallintolakiin suunnitellut muutokset on perusteltua saattaa voimaan mahdollisimman nopeasti, jotta nykyisen oikeudellisen epävarmuuden tilasta päästään.

Mäki-Lohiluoma Juho
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Tommi Toivola, johtaja